

Upplýsingasöfnun

Hlutægar upplýsingar

Þvagútskilnaður á sólarhring

BP og breytingar við stöðubreytingar

Vökvaðfjafnvægi

Bjúgur

Lungnahlustun

Húðspenna

Þan á bláæð á hálsi

Andremma (halitosis)

Bragðskyn

Breytingar á geðslagi

Púls, tíðni og taktur

Huglægar upplýsingar

Tíðni þvagláta

Breytingar þyngd, geðslagi á:

Ógleði og uppköst

Meta einkenni

Svefntruflanir

Saga um Fjölskyldu-nýrnasjúkdómar, aðrir nýrnasjúkdómar, nýleg aðgerð, svæfing, áverki

Lyfjanotkun

Hvernig tekist á við veikindi sín (fylgni við meðferð, streita og aðlögun)

Þekking

Fræðsluþörf

Hjúkrun sjúklunga m nýrnaskerðingu

Vökvaðfjafnvægi

Vökvasöfnun Einkenni vökvasöfnunnar

Þyngdaraukning, bjúgur, mæði, hækkaður BP, aukin húðspenna, þandar hálsbláæðar, braxhljóð, erfitt að sofa útafliggjandi

Vökvaskortur Einkenni vökvaskorts

Þyngdartap, þurr húð, slímhúðir, lækkaður BP, orthostatismi, erfitt að finna púls, minnkuð húðspenna, svimi, þorsti

Meðferð vökvaðfjafnvægis

Meta reglulega vökvaðfjafnvægið og einkenni söfnunar / skorts. Fræða um einkenni vökvasöfnunnar/skorts, þrosti, skjólstæðing og fjölskyldu um ástæður vökvatakörkun. Hvetja til munnhirðu.

Vigta, skrá inn/út, meta þandar hálsbláæðar,

Meta húð og slímhúðir m.t.t. bjúgs, þurrks, húðspenna

Meta BP og púls Mæla bp, liggjandi og standandi og púls, hraða og takt

Elektrólýtjafnvægi

Einkenni elektrólýtjafnvæginga

Hækkun kalíums Hjartsláttartruflanir

Hækkun fosfats Stoð- og taugakerfi

Lækkun kalsíums Stoð- og taugakerfi

Hyperkalemía. Eðlilegt gildi = 3,5-4,8.

Hjúkrun sjúklunga m nýrnaskerðingu (cont)

Fylgjast með einkennum og gefa kalíum lækkandi. Fylgjast vel með öllu sem veldur auknu niðurbroti hjá sjúklingi, t.d. sárum, einkennum sýkingar og blæðingu

Fræða sjúkling og fjölskyldu um:

Hættur sem fylgja hyperkalemíu og orsökum hennar. Hvernig hægt er að forðast hyperkalemíu með því að takmarka neyslu kalíumríkrar fæðu. Fá ráðgjöf næringarráðgjafa

Hyperfosfatoemia og hypokalcemia

Fylgjast reglulega með se - fosfat og se - kalsíum. Fræða sjúkling og fjölskyldu um samspil kalsíum og fosfats og áhrif þess á beinin og hjarta- og æðakerfið. Mikilvægi þess að takmarka neyslu á fosfatríkum mat, taka kalk og fosfatbindara með mat

Næringarástand

Meta og fylgjast með

Matarlyst, lystarleysi, þyngd

Albúmín og pre-albúmín

Sjúklingafræðsla um næring

Rétt fæða, rétt magn, hvað má borða, aðlaga fæði af hvað vanur að borða

Góð munnhirða, tryggja nægar hitaeiningar, oft en lítið í einu, hvíld fyrir og eftir mat

Fræðsla um leyfilegar fæðutegundir, tengsl við sjúkdóm og einkenni sem koma fram

Næringarprógram

Nota næringarráðgjafa

Takmarka þarf Kalíum, fosfat, salt, inntöku á: prótein

Hjúkrun sjúklinga m nýrmaskerðingu (cont)

Sérstakir mega ekki fá venjulega næring-ardrykkir

Muna að því flóknari sem fæðismeðferðin er því minni líkur eru á að sjúklingurinn fylgi henni

Sýkingarhætta

Gæta hreinslætis í umönnun þessara sjúkl

Fylgjast með húð/aðskotahlutir Sýkingareinkenni

Athuga sérstaklega Fistlar, graftar, blóð- og kviðskilunarleggir

Tryggja öndun Hagræðing, lungaástand, hlustun og öndunaræfingar

Öryggi sjúklinga

Meta áttun

Fjarlægja slysaáhrif

Fræða sjúkling og fjölskyldu Minnka blæðingalíkur, nota mjúka tannbursta, varast odhvassa hluti og byltuvarnir

Skert hreyfigeta

Orsakir Blóðleysi Slappleiki tengdur langvinnnum veikindum

Útskilnaður Útskilnaður – þvag – hægðir

Ath. innhald hægðalosandi lyfja

Fræðsla

Hjúkrun sjúklinga m nýrmaskerðingu (cont)

Að lifa með langvinnan lífsógnandi sjúkdóm

Fæðu og vökva takmarkanir

Fyrir fyrirmælum- meðferðarhaldni

Fá að vera þátttakandi í meðferðinni

**

Einkenni langvinnrar/lokastigs nýrnabilunar

Algengast: Vaxandi óeðlileg þreyta

Húðþurrkur og kláði

Lystarleysi, ógleði og mögulega breytt bragðskyn

Verkir

Svefntruflanir, erfitt að sofna, vakna oft og dagsyfja

Kvíði og þunglyndi

Mæði og bjúgur

Fótapíringur

Sinadr-áttur Leiðréttá elektrólýtaóþjafnvægi

Einbeitingarerfiðleikar

Streituvaldar og aðlögunarleiðir

Streituvaldar Algengast; þreyta. Svefntruflanir, utlægur taugakvilli

Aðlögunarleiðir Bjartsýni. Horfast í augu við sjúkdóm og stuðningur

**Einkennameðferð

Mat og meðferð lokastigs nýrnabilunar

Einkennamat

ESAS-r Einkennamælitæki krabbameinssjúklinga aðlagð að lokastigs nýrnasjúklingum.

ESAS-r Renal Mælitæki sem er eins og ESAS-r plús einkennin: kláði og fótapíringur

Meðferð

Blóðskilun

Kviðskilun

Aðgengi – blóðskilun

Æðaaðgengi Til að framkvæma blóðskilun þarf meira blóðstreymi en yfirborðsæðar eru færar um.

Æðaaðgengi getur verið þrenns konar:

1.Fistill

2.Graftur

3.Blóðskilunarleggur

Áhættuþættir

Stíflast og lokun

Sýkingarhætta meiri við leggi en fistla og grafta

Ráðleggingar

Mikilvægt að sjúklingar hlífi aðgengishandlegg Ekki stinga í, eða setja nálar eða mæla þp á fistil/graft handlegg Hjá sjúklingum með fistil er mikilvægt að hlusta eftir þrilli reglulega og þreyfa fistil.

Kviðskilunarleggur

By [doramarin](https://doramarin.com)

cheatography.com/doramarin/

Not published yet.

Last updated 15th July, 2023.

Page 2 of 4.

Sponsored by [Readable.com](https://readable.com)

Measure your website readability!

<https://readable.com>

Mat og meðferð lokastigs nýrnabilunar (cont)

Sýkingarhætta Handþvottur
Passa að ekki komi tog eða brot á legginn

Nýrnastarfsemi

Mat á nýrnastarfsemi

- Starfsemi gaukla
- a. Gæði og skemmdir í gauklum
- b. Magn: GFR
2. Starfsemi pípla

Starfsemi nýrna

- Efna- og vökvajafnvægi
- a. Vökvajafnvægi *of mikill eða lítil, blóðþrýstingur*
- b. Úrgangsefni *einkenni v. upphleðslu eiturefna*
- c. Steinefni *Na, K, Ca/PO4*
- d. Sýru-basa jafnvægi - *HCO3, blóðgös, öndunartíðni*
- e. Hormónastarfsemi *Erythropoietin -> blóðleysi*
- f. 1,25-(OH)2-Vitamín D *beinsjúkdómur, Ca/PTH*
- g. Renin – Angiotensin *blóðþrýstistjórnun*

the renin-angiotensin system helps regulate blood pressure by constricting blood vessels and increasing the reabsorption of sodium and water in the kidneys. This system is activated when blood pressure drops, and it works to restore blood pressure to normal levels.

Saga og skoðun

Nýrnastarfsemi (cont)

1. Almenn merki um system sjúkdóma

a. Lúpus, sykursýki, vöðvabólga, scleroderma

2. Saga

a. Þvagvenjur, lyfjanotkun, vökva-elektrolýtajafnvægi, fjölskyldusaga, umhverfi

3. Mat á vökvaástand

- Þvagvenjur
- Fótabjúgur, augnbjúgur, þyngdarbreytingar, lífsmörk, þorsti, turgor.

4. Lífsmörk

- Púls og blóðþrýstingur.
- Orthostatískur blóðþrýstingur
- Tachypnea: Blóðsýring
- Mæði: Vökvasöfnun í lungum

5. Blóð og þvagrannsóknir

- Blóð: Kreatín, Urea, GFR, elektrolýtar, albumin, kalsíum, fosfat
- Þvag: Þvagstix, próteinurea, Microalbuminuria

6. Lyfjanotkun

- NSAID, ACE- hemlar, þvagræsilyf, skuggaefni, sýkla- og ónæmisbælandi lyf, lithium,

Nánar um þvagskoðun

1. Blóðmiga

Flokkar: Macro- vs. Microscopisk (stórsæ vs. smásæ)

Algengustu ástæður:

- Þvagfærasýking
- Nýrnasteinar
- Blöðru/nýrnasýking

2. Próteinmiga

Nýrnastarfsemi (cont)

Algengustu ástæður:

- Diabetic Nephropathy
- Hypertensive Nephropathy
- Glomerulonephritis

3. Smásjárannsóknir

Skemmdir í gaukul og píplum

- Sjúkur gaukull og afsteypur

If there is damage or disease affecting the glomerulus, the filtering function of the kidney can be compromised. As a result, red blood cells (RBCs) and proteins may leak into the urine. These abnormal findings in the urine can indicate glomerular diseases such as glomerulonephritis or other conditions affecting the glomerulus.

- Nekrósa og RBK í þvagi

Diseases that attack the glomerulus or tubules in the kidney can cause damage and necrosis (cell death) of the kidney tissue. This can lead to the presence of damaged red blood cells in the urine. The presence of necrotic cells and red blood cells in the urine can provide important clues about the type and severity of kidney diseases.

- Próteinurea

When the glomerulus is diseased, it may become more permeable, allowing proteins to pass through and appear in the urine. The presence of excess protein in the urine, known as proteinuria, can indicate glomerular diseases or other conditions affecting the kidney's filtering function.

Nýrnasjúkdómar

Langvinn nýrnabilun

Orsakir

1. Sykursýki
2. Háþrýstingur
3. Glomerulonephritis
4. Polycystic Kidney Disease PKD
5. Annað

Einkenni

1. Preyta og veikleiki	Anemia t.d.
2. Fluid retention	Fætur, augu
3. Decreased urine output	
4. Changes in urination	Sérstaklega um nætur
5. Blood in urine	
6. High blood pressure	Bæði orsök og afleiðing
7. Anemia	
8. Bone disorders	Bone pain and increased fractures
9. Electrolyte imbalances	Kalíum, kalsíum, fosforus. Krampar, hjarstláttatruflanir
10. Nausea and vomiting	accumulation of waste products
11. Loss of appetite and weight changes	
12. Itching and dry skin	Build-up of waste products in the blood

Meðferð

1. Blóðþrýstingsstjórnun *lyf, lifestyle, low sodium*

Nýrnasjúkdómar (cont)

2. Blóðsykurstjórnun
3. Lyfjameðferð
  - a. Lyf við fylgikvillum
  - b. Lyf til að minnka próteinureu *ACE + ARB*
4. Breyting á mataræði
  - a. Restriction of sodium, potassium, phosphorus
  - b. Controlling protein intake *Reduces kidney workload*
  - c. Adjusting fluid intake
5. Anemia Management *Iron supplementation, erythropoiesis-stimulating agents (ESAs), blood transfusions*

6. Skilun
7. Kidney Transplantation:
8. Symptom Management

Nursing Management

1. Education and Patient Empowerment:

Education on causes, progression and management

Teaching medication management

Education on dietary modifications sodium, potassium, and phosphorus.

Foster self-management: blood pressure, blood sugar, weight

2. Monitoring and Assessment:

Lífsmörk

Fluid balance weight, intake + output, fluid overload, dehydration

Nýrnasjúkdómar (cont)

Regular assessments of kidney function: laboratory tests, including blood tests (serum creatinine, electrolytes, hemoglobin) and urine tests (urinalysis, proteinuria assessment).

Monitor and manage symptoms: fatigue, edema, shortness of breath, or changes in urinary patterns.

Assess for signs of complications: anemia, bone disorders, cardiovascular issues, or electrolyte imbalances.

